

VVH

Vereniging van Haptotherapeuten

Domeinbeschrijving Haptotherapie

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
2. Theoretische uitgangspunten	4
3. Doelstelling en werkwijze van de GZ-Haptotherapeut ^{1,2}	5
4. Indicatiegebied Haptotherapie	6
5. Taken en deskundigheid GZ-Haptotherapeut	7
6. Haptotherapeutische interventies	8
7. Kennisdomeinen, opleiding en positionering van de Haptotherapie	9
8. Wetenschappelijk Onderzoek	13
9. Werkgroep Domeinbeschrijving	14

¹ Lid van de Vereniging van Haptotherapeuten VVH en geregistreerd in het Kwaliteitsregister van GZ-Haptotherapeuten.

² Waar in de tekst de **mannelijke vorm** wordt gebruikt, kan men in het algemeen ook de **vrouwelijke vorm** lezen.

1. Inleiding

De gezondheidszorg in Nederland is voortdurend in beweging en de vraag blijft toenemen. Marktwerving, vergrijzing, kwaliteitseisen, evidenced based handelen, DBC's (Diagnose-Behandel-Combinaties), elektronisch patiëntendossier en keuzevrijheid worden steeds belangrijker. Ook het vak Haptotherapie is volop in beweging. De rol van de Haptotherapie binnen de eerstelijns gezondheidszorg is de afgelopen jaren sterk toegenomen. Dit blijkt enerzijds uit het aantal cliënten dat op eigen initiatief de GZ-Haptotherapeut consulteert en anderzijds uit de toename van het aantal verwijzingen door huisartsen, psychologen en andere professionals binnen de eerstelijns gezondheidszorg. Daarnaast heeft de Haptotherapie een definitieve plaats verworven in de polisvoorwaarden (vergoedingen) van alle zorgverzekeraars in Nederland. Derhalve acht de VVH het van belang dat het domein van de Haptotherapie nader wordt beschreven.

De Vereniging van Haptotherapeuten VVH heeft sinds 1999 een Beroepsprofiel Haptotherapeut. Dit dient als een bijlage te worden beschouwd bij deze domeinbeschrijving. In dit Beroepsprofiel, dat allereerst ontwikkeld is voor de beroepsgroep Haptotherapeuten, wordt antwoord gegeven op de vraag wat de Haptotherapeut doet en voor welke (kern)taken hij verantwoordelijk is, alsmede wat zijn plaats is binnen de gezondheidszorg en de maatschappij. Daarnaast kan het gebruikt worden buiten de beroepsgroep door derden zoals cliënten / patiënten, zorgverzekeraars, patiënten-consumentenorganisaties, overheid e.d. Bovendien is het bedoeld als een basisdocument dat onder andere de grondslag vormt en houvast biedt bij het opstellen van eindtermen van de beroepsopleiding tot Haptotherapeut, het ontwikkelen van gedragsregels, richtlijnen, tuchtrecht, klachtrecht en registratie. Het belang van deze domeinbeschrijving is het nader formuleren van de positie van de Haptotherapie binnen de eerstelijns gezondheidszorg in Nederland.

Haptotherapie is een relatief jong beroep met een specifiek geheel van met elkaar samenhangende taken, gemeenschappelijk aanvaarde theoretische en ethische uitgangspunten en beroepsmethodieken. GZ-Haptotherapeuten werken voornamelijk als zelfstandige in een individuele of groepspraktijk. Ook kunnen zij werkzaam zijn binnen de tweedelijns gezondheidszorg, bijvoorbeeld in verpleeghuizen, revalidatiecentra en psychiatrische ziekenhuizen.

2. Theoretische uitgangspunten

Haptotherapie baseert zich op de wetenschap Haptonomie.

Haptotherapie is de toepassing van de haptonomische fenomenen, zowel in dialoog als in (aan)rakend contact.

Haptotherapie helpt mensen bij de ontplooiing van hun gevoelsleven en richt zich op de gezonde mogelijkheden die een ieder heeft om te komen tot innerlijke basiszekerheid en ontwikkeling van autonomie door een beroep te doen op zijn affectieve vermogens.

Haptotherapie is een persoonsgerichte therapie, waarbij de zelfbeleving als bezielde, affectieve lichamelijkeheid centraal staat en waarmee "heel de mens" omvat wordt. De affectief bevestigende ontmoeting is het kenmerk van de Haptotherapie.

GZ-Haptotherapeuten zijn werkzaam op het terrein van het bevorderen en / of het in stand houden van het welbevinden en het zo optimaal mogelijk (laten) functioneren van de mens.

Zij houden zich bezig met zowel lichamelijke als psychische problematiek. In een open en vertrouwensvolle ontmoeting kunnen trauma's en frustraties aan de oppervlakte komen zodat zij in veilige nabijheid, afgezwakt of opgeheven kunnen worden. Zo vindt de cliënt de mogelijkheid zijn in aanleg aanwezige affectieve vermogens te ontwikkelen; vermogens die verband houden met levensdrift, vitale verlangens en levenslust: de fundamenten van zijn bestaan.

Als zodanig heeft de Haptotherapie een plaats binnen de eerstelijns gezondheidszorg.

2. Doelstelling en werkwijze van de GZ-Haptotherapeut

De GZ-Haptotherapeut is in zijn handelen onder andere gericht op het mobiliseren van eigen vermogens van de cliënt. Hij zorgt voor een helder en duidelijk contact waarin de cliënt zich veilig en vertrouwd weet en waarin een ontmoeting kan plaatsvinden, waarbij gaandeweg de aandacht verschoven wordt van de klacht of het probleem naar de persoon van de cliënt. Hij luistert daarbij zorgvuldig naar de beweegredenen van de cliënt, opdat duidelijk wordt of - en in welke mate - hij de cliënt dient te ondersteunen, aan te spreken, uit te nodigen of te activeren. Steeds gaat het om het mobiliseren van die vermogens die de cliënt in staat stellen met klachten en problemen om te gaan en hierop antwoorden te vinden.

De GZ-Haptotherapeut schept in het contact - en vooral in de aanraking - die voorwaarden voor de cliënt die het mogelijk maken zijn hulpvraag en zichzelf onder ogen te zien.

Is de directe aanraking niet geïndiceerd dan biedt de GZ-Haptotherapeut de cliënt andere ervaringssituaties aan die hem in staat stellen anders met zichzelf - en daarmee met de invloed van zijn omgeving / buitenwereld - om te gaan.

De GZ-Haptotherapeut is in staat door zijn interventies een relatie te leggen tussen enerzijds de klacht of het probleem van de cliënt en anderzijds de wijze waarop deze in het leven staat. Deze interventies hebben een positieve invloed op het herstel(proces) van het verstoorde evenwicht tussen enerzijds draag- / veerkracht en anderzijds draaglast van de cliënt.

3. Indicatiegebied Haptotherapie

- Gestagneerde ontwikkeling.
Hierbij gaat het bijvoorbeeld om het gevoel te hebben "niet op je plek te zijn", "niet lekker in je lijf te zitten" of onvrede met een bestaande situatie te hebben en niet weten "wat je wilt en wat je voelt of bezielt" (zingevingvraagstukken).
- Moeilijkheden met het herkennen en uitdrukken van gevoelens. Moeite met aangeven van grenzen.
- Problematiek rondom intimiteit en nabijheid.
- Relationele problemen.
- Problemen die verband houden met de overgang van de ene naar de volgende levensfase: van kindertijd naar puberteit, van puberteit naar volwassenheid, van volwassenheid naar middelbare leeftijd, of van middelbare leeftijd naar ouderdom.
- Acceptatieproblemen / verwerkingsproblematiek ten aanzien van verlies, traumatisering, ziekte of handicaps.
- Overbelast zijn.
Stress, overspannenheid, verlies van vertrouwen in het eigen functioneren ten gevolge van pijn, langdurige lichamelijke of psychische overbelasting, burn out.
- Lichamelijke klachten met een mogelijk psychosomatische oorzaak.
Wanneer men ziek is of iets mankeert, wil men daar over het algemeen zo snel mogelijk van af. Ziekte kan echter ook een signaal zijn om wat aan jezelf te doen. Zo kan een klacht iemand een mogelijkheid tot groei geven. Acceptatie van of het leren omgaan met een klacht of ziekte gaat aan de mogelijke groei vooraf. Wanneer er bijvoorbeeld geen evenwicht bestaat tussen iemands gevoel en verstand, tussen dat wat men moet / wil en kan, kunnen klachten ontstaan van lichamelijke en / of psychische aard, zoals spierverkrampingen, buikklachten, maagklachten, te hoge bloeddruk, hyperventilatie en andere nerveuze klachten, angst, onrust, slaapstoornissen. De specifieke wijze waarop men reageert is voor ieder mens uniek.

4. Taken en deskundigheid GZ-Haptotherapeut

De essentie van de Haptotherapie is het op gang brengen of het helpen herstellen van de vanzelfsprekende bevestigende wisselwerking tussen het individu en zijn omgeving. De gevoelens van eigenheid en oorspronkelijkheid worden hierdoor hersteld en bevorderd waardoor de mens / weer - zichzelf kan zijn. Hierbij staat het affectieve contact en de open attitude van de ene mens naar de andere centraal. De eigen lichamelijkebeleving is voorwaarde tot een zich bewust zijn en ervaren van de mogelijkheid tot een affectief contact en een open attitude.

De mens heeft een geheugen voor allerlei soorten ervaringen uit zijn leven. Al die ervaringen vormen hem en worden teruggevonden in de wijze waarop hij zich presenteert in houding, beweging, gedrag en allerlei andere vormen van communicatie tussen de mens en zijn omgeving. Door onder andere de directe, voelbaar bevestigende, aanraking kan de mens zichzelf (weer) als goed ervaren en zich bewust worden van de betekenis van die opgeslagen ervaringen. Door deze bewustwording ontstaat inzicht in hoe hij met zichzelf en met de ander communiceert en wat hij nodig heeft om verder te groeien en hoe hij kan omgaan met eigen mogelijkheden en / of beperkingen.

De GZ-Haptotherapeut onderzoekt samen met de cliënt wat de relatie is tussen zijn ingebrachte hulpvraag c.q. zijn problematiek en het beeld wie die persoon is. De GZ-Haptotherapeut heeft geleerd om op basis van die relatie de cliënt therapeutisch te begeleiden, waarbij hij vanuit zijn deskundigheid in staat is een verband te leggen tussen enerzijds de klacht of het probleem van de cliënt en anderzijds de wijze waarop deze in het leven staat.

De GZ-Haptotherapeut is in staat om via screening, anamnese, vragenlijsten en haptotherapeutisch onderzoek indicaties en contra-indicaties te onderkennen. De grenzen van de Haptotherapie liggen daar waar het lichaam "als object" dient te worden gerepareerd of waar psychische klachten niet meer binnen het gevoel en / of de rede kunnen worden geordend (contra-indicaties), zoals bijvoorbeeld het geval is bij ernstige psychiatrische stoornissen.

In geval er sprake is van contra-indicaties zal de GZ-Haptotherapeut - eventueel in overleg met huisarts / specialist of collega Haptotherapeut gericht doorverwijzen. Hiertoe dient hij kennis te hebben van de sociale kaart van de gezondheidszorg.

5. Haptotherapeutische interventies

De GZ-Haptotherapeut zelf is een belangrijk element in de therapie. Het toepassen van haptotherapeutische vaardigheden of kennis is niet mogelijk als de GZ-Haptotherapeut zelf "buiten schot blijft". De wederkerigheid in het contact therapeut - cliënt is de basis van de haptotherapie. Van de GZ-Haptotherapeut mag dan ook verwacht worden dat hij een persoonlijke en professionele ontwikkeling heeft doorgemaakt, waarbij het accent ligt op:

- Gevoel voor en kennis van eigen lichaam en lichamelijkeheid.
- Ontwikkeling van stabiliteit, veerkracht en flexibiliteit in geestelijke en lichamelijke zin.
- Ontwikkeling van affectieve contactuele vermogens.
- Herkennen en hanteren van eigen behoeften, interesses en socialisatieprocessen.

De interventies kunnen geclassificeerd worden in twee categorieën:

Introductie

De cliënt maakt kennis met zijn eigen vermogens van de tastzin en het gevoel. De tast kan het specifieke aangrijpingspunt zijn om de cliënt bewust te maken van zijn contactuele vermogens: zich in contact gevoelsmatig uit te breiden naar de ander (openen) of terug te trekken in zichzelf (sluiten). Dit biedt vervolgens mogelijkheden om de cliënt te begeleiden naar een open zijswijze, zowel naar zichzelf toe als naar de buitenwereld.

Therapie

De GZ-Haptotherapeut brengt zijn cliënt in contact met diens eigen voelende, haptische vermogens. Hij doet dat meestal via directe aanraking, waarbij de cliënt op een behandelbank zit of ligt. Hij biedt de cliënt de mogelijkheid om deze haptische vermogens die in aanleg aanwezig zijn te ontwikkelen en in zijn bestaan te integreren zodat hij er volledig over kan beschikken. Zo kunnen bijvoorbeeld oude kwetsuren gedeeld en geheeld worden en het verleden afgesloten worden.

De GZ-Haptotherapeut is dus in staat om een relatie te leggen tussen de klacht van de cliënt en de manier waarop deze in het leven staat, waardoor hij (steeds meer) zelf verantwoordelijkheid kan nemen voor zijn eigen welzijn en gezondheid.

De GZ-Haptotherapeut kan op drie niveaus ervaringsgerichte situaties aanbieden. Deze drie niveaus beïnvloeden elkaar en zijn: het niveau van de lichamelijkeheid, het cognitieve niveau en het affectieve niveau.

Kennisdomeinen, opleiding en positionering van de Haptotherapie

Kennisdomeinen

Naast de - in zijn vooropleiding - genoten medische en psychologische basiskennis is de beroepsopleiding tot Haptotherapeut gebaseerd op de hieronder genoemde kennisdomeinen.

- haptonomie
- (ontwikkelings)psychologie
- psychopathologie / psychiatrie (DSM)
- seksuologie
- filosofie
- ethiek
- communicatie
- psychotherapeutische grondvormen
- dossiervorming

De GZ-Haptotherapeut heeft kennis van deze domeinen en kan deze kennis vertalen in zijn klinisch handelen.

Opleiding

Gezien de benodigde specifieke kennis en vaardigheden van de in de eerstelijns gezondheidszorg werkende GZ-Haptotherapeut worden er door de Vereniging van Haptotherapeuten VVH hoge eisen gesteld aan de geaccrediteerde beroepsopleidingen tot Haptotherapeut. Dit heeft geleid tot een tweesporenbeleid met betrekking tot de geaccrediteerde opleidingen inzake de kwaliteitsborging.

Vanuit de beroepsopleidingen wordt de kwaliteit door de Stichting Post Hoger Beroeps Onderwijs (SPHBO) jaarlijks gecontroleerd. Vanuit de Vereniging van Haptotherapeuten VVH wordt de kwaliteit door de Commissie Opleidingen eveneens jaarlijks gecontroleerd aan de hand van het Accreditatie Instrument Opleidingen Haptotherapie.

De Stichting Post Hoger Beroeps Onderwijs (SPHBO).

De SPHBO stelt kwaliteitseisen waaraan de hierboven genoemde beroepsopleidingen tot Haptotherapeut moeten voldoen om aangemerkt te kunnen worden als een "Post HBO-Registeropleiding".

Deze kwaliteitseisen zijn procedureel en inhoudelijk van aard. Inhoudelijk zijn ze gericht op:

- marktrelevantie van de opleiding
- niveau van de opleiding
- kwaliteit van het programma
- actualiteit van de inhoud.

Essentieel daarbij is dat het beroepenveld actief bij de ontwikkeling en bij het onderhoud van de opleiding is betrokken. Met deze belangrijke eis wordt bevorderd dat de opleiding optimaal aansluit op de behoefte van het werkveld.

De SPHBO toetst de kwaliteit op tenminste twee (2) punten:

1. Bij aanmelding van de opleiding wordt inhoud en zwaarte getoetst door Toetsingscommissies, waarin onafhankelijke deskundigen zitting hebben die onder auspiciën van de SPHBO onder meer inhoud, niveau, zwaarte, didactische opzet, studeerbaarheid, arbeidsmarktrelevantie en toegevoegde waarde voor het werkveld beoordelen.
2. Na afronding van de opleiding wordt op grond van een systeem van permanente kwaliteitsbewaking structureel beoordeeld of, en welke, aanpassingen van inhoudelijke of organisatorische aard dienen te worden doorgevoerd.

Omdat het kwaliteitssysteem van de SPHBO uitgaat van een continue kwaliteitsverbetering wordt jaarlijks van de zijde van de Registeropleidingen (door een onafhankelijk adviesorgaan: de Adviescommissie) een voortgangsrapportage (Verklaring Adviescommissie) bij de SPHBO verwacht.

De Commissie voor Accreditatie Opleidingen.

De Commissie voor Accreditatie Opleidingen van de VVH beoordeelt en toetst jaarlijks de kwaliteit van de beide door de VVH geaccrediteerde beroepsopleidingen tot Haptotherapeut op grond van het Accreditatie Instrument Opleidingen Haptotherapie. De Commissie toetst op acht (8) aandachtsgebieden die elk zijn onderverdeeld in diverse deelgebieden:

- Opleidingsprofiel en inhoudelijke verantwoording
- Onderwijsprogramma
- Onderwijsproces
- Kwaliteitszorg/innovatie
- Personeel
- Randvoorwaarden
- In- en uitstroom cursisten, opleidingsresultaten
- Beleid, organisatie en samenwerking

[Zie bijlage 1 Statuten en Huishoudelijk Reglement, pagina 24 t/m 27].

De opleidingen hebben daarnaast diverse vormen van interne kwaliteitszorg, zoals o.a.:

- Jaarlijkse bijstelling van het opleidingsprogramma op basis van docent- en studentevaluaties
- Docententrainingen 4-6x per jaar: vakinhoudelijk en didactisch
- Theoriegroepen van docenten voor verdere theorieontwikkeling

Positionering GZ-Haptotherapeut

De GZ-Haptotherapeut heeft een Nederlands diploma van een (afgeronde) HBO / WO opleiding in de lichamelijke en / of geestelijke gezondheidszorg of welzijnszorg en is werkzaam binnen die sectoren. Als zodanig heeft de Haptotherapie duidelijk een plaats binnen de eerstelijns gezondheidszorg en kan zij van grote betekenis zijn.

De GZ-Haptotherapeut is gediplomeerd aan een door de VVH geaccrediteerde opleiding Haptotherapie en staat geregistreerd in het kwaliteitsregister van GZ-Haptotherapeuten.

8. Wetenschappelijk Onderzoek

De Vereniging van Haptotherapeuten VVH voert actief beleid in het initiëren en ontwikkelen van wetenschappelijk onderzoek. Speciaal hiervoor is in het verleden de Commissie Wetenschap en Onderzoek in het leven geroepen. Op haar initiatief is er door de vereniging inmiddels een Wetenschappelijke Raad voor de Haptonomie en Haptotherapie (WRHH) ingesteld, die de commissie ondersteunt in haar inspanning om binnen het vakgebied van de Haptotherapie een onderzoekstraditie op te bouwen. Onlangs heeft de Commissie Wetenschap en Onderzoek een inventarisatie uitgevoerd naar relevant onderzoek, dat voldoet aan de eisen van de wetenschap. Hiertoe behoort:

- Denken over voelen: een onderzoek naar de kenmerken van de cliëntenpopulatie van de Vereniging van Haptotherapeuten VVH en de betekenis van haptotherapie voor deze cliënten. Auteurs: Hof, A.B.Th. van 't, P. van Voorst en M.E. van Zoelen-Nederlof / Uitgever: Wetenschapswinkel Sociale Wetenschappen / 1997
- Bevestigend aanraken: een filosofisch onderzoek van de haptonomie. Auteur: Luttermant, Mia F. W. van / Uitgever: Erasmus Universiteit / 1997
- De invloed van haptotherapie op de copingstijl van werknemers met nek- en schouderklachten. Auteur: Hannie Akkerman / Uitgever: Open Universiteit Nederland, Heerlen / Faculteit Psychologie / 2005
- Evaluation of haptotherapy for patients with cancer treated with chemotherapy at a day clinic. Auteurs: Machteld van den Berg e.a. / Uitgever: Helen Dowling Instituut 2005. Gepubliceerd in Elsevier Patient Education and Counseling 60 / 2006

WERKGROEP DOMEINBESCHRIJVING

De Werkgroep Domeinbeschrijving bestaat uit de hiernavolgende personen:

- F.M.T. Booyink, GZ-Haptotherapeut
Lid van de Vereniging van Haptotherapeuten VVH
- Drs. P.M. Bouwman, GZ-Haptotherapeut
Lid van de Commissie van Toezicht voor de Haptotherapie
- J. Guichelaar, GZ-Haptotherapeut
Lid van de Vereniging van Haptotherapeuten VVH
- T.M.B. Huisman, GZ-Haptotherapeut
Lid van de Vereniging van Haptotherapeuten VVH
- M.E. de Jonge,
Directeur van de Vereniging van Haptotherapeuten VVH
- Dr. G.A. Klabbers, GZ-Haptotherapeut
Secretaris van de Vereniging van Haptotherapeuten VVH
- S. Taat-Piena, GZ-Haptotherapeut
Lid van de Commissie van Toezicht voor de Haptotherapie
- Ds. R.H. de Vos, Vertrouwenspersoon
Buitengewoon lid van de Vereniging van Haptotherapeuten VVH
- J.M.P. Wijnakker, GZ-Haptotherapeut
Lid van de Vereniging van Haptotherapeuten VVH

Vereniging van Haptotherapeuten VVH
Eerste Keucheniusstraat 35 bg
1051 HP Amsterdam
Tel.: 020 – 4887116
Website: www.haptotherapeuten-vvh.nl

